

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU REGULĒŠANAS KOMISIJA

Ūnijas iela 45, Rīga, LV-1039 | tālrunis 67097200 | e-pasts sprk@sprk.gov.lv

PADOMES LĒMUMS

Rīgā

19.12.2023.

Nr. 153

(prot. Nr.50, 1.p)

Par elektroenerģijas sadales sistēmas operatora akciju sabiedrības “Sadales tīkls” neatkarības nodrošināšanai veikto pasākumu pietiekamību 2022.gadā

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) 2023.gada 31.martā saņēma elektroenerģijas sadales sistēmas operatora akciju sabiedrības “Sadales tīkls”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003857687, juridiskā adrese: Šmerļa iela 1, Rīga, LV-1006 (turpmāk – AS “Sadales tīkls”), 2023.gada 31.marta iesniegumu Nr.30VD00-19/610 par elektroenerģijas sadales sistēmas operatora AS “Sadales tīkls” atbilstību neatkarības prasībām un atbilstības programmas izpildi 2022.gadā un tam pievienotos dokumentus, kas apliecina AS “Sadales tīkls” atbilstību neatkarības prasībām (turpmāk – Iesniegums).

2023.gada 12.aprīlī Regulators nosūtīja AS “Sadales tīkls” vēstuli¹, lūdzot iesniegt lēmuma par AS “Sadales tīkls” atbilstību neatkarības prasībām 2022.gadā pieņemšanai nepieciešamo papildu informāciju saistībā ar konfidencialitātes nodrošināšanas un datu aizsardzības prasību izpildi, informācijas sistēmās veiktajiem auditiem, saņemtajām sūdzībām par AS “Sadales tīkls” neatkarības prasību izpildi, tostarp prasību par nediskriminējošu attieksmi pret elektroenerģijas sistēmas dalībniekiem izpildi, AS “Sadales tīkls” būtisko risku vērtējumu, AS “Sadales tīkls” un akciju sabiedrības “Latvenergo”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003032949, juridiskā adrese: Pulkveža Brieža iela 12, Rīga, LV-1010 (turpmāk – AS “Latvenergo”), starpā noslēgtiem līgumiem par savstarpēji sniegtajiem un saņemtajiem pakalpojumiem. Vienlaikus, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 64.panta otro daļu, Regulators pagarināja AS “Sadales tīkls” Iesnieguma izskatīšanas termiņu un attiecīgā administratīvā akta izdošanas termiņu uz laiku, ne ilgāku par četriem mēnešiem no Iesnieguma saņemšanas dienas, t.i., līdz 2023.gada 31.jūlijam.

2023.gada 29.aprīlī AS “Sadales tīkls” iesniedza² Regulatora pieprasīto papildu informāciju saistībā ar konfidencialitātes nodrošināšanas un datu aizsardzības prasību izpildi, informācijas sistēmās veiktajiem auditiem, saņemtajām sūdzībām par AS “Sadales tīkls” neatkarības prasību izpildi, tostarp prasību par nediskriminējošu attieksmi pret elektroenerģijas sistēmas dalībniekiem izpildi, AS “Sadales tīkls” būtisko risku vērtējumu,

¹ Regulatora 2023.gada 12.aprīļa vēstule Nr.1-2.44/1303 par papildu informācijas sniegšanu un termiņa pagarināšanu

² AS “Sadales tīkls” 2023.gada 29.aprīļa vēstule Nr.30VD00-19/820 par sniegtās informācijas papildinājumu

AS “Sadales tīkls” un AS “Latvenergo” starpā noslēgtiem līgumiem par savstarpēji sniegtajiem un saņemtajiem pakalpojumiem. Tādējādi, lai apliecinātu sadales sistēmas operatora atbilstību Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrajā daļā noteiktajām prasībām, AS “Sadales tīkls” ir iesniegusi visus Regulatora 2012.gada 22.februāra lēmuma Nr.1/4 “Noteikumi par prasībām elektroenerģijas sadales sistēmas operatora neatkarībai” 2.punktā minētos dokumentus un informāciju.

Regulators, pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta otro daļu un Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrās daļas 3.punktu, atbilstoši Regulatora 2012.gada 22.februāra lēmuma Nr.1/4 “Noteikumi par prasībām elektroenerģijas sadales sistēmas operatora neatkarībai” 7.punktam Administratīvā procesa likumā noteiktajā termiņā un kārtībā izvērtē sistēmas operatora iesniegto ziņojumu un sniedz atzinumu par neatkarības nodrošināšanai veikto pasākumu pietiekamību.

Regulators konstatē

1. Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta pirmajā daļā cita starpā reglamentēts, ka sadales sistēmas operators ir atsevišķa kapitālsabiedrība un tas ir nošķirts no elektroenerģijas ražošanas, pārvades un tirdzniecības darbībām. Savukārt atbilstoši minētā likuma 19.panta otrās daļas 3.punkta nosacījumiem sadales sistēmas operators darbojas neatkarīgi no pārējiem tirgus dalībniekiem, nodrošinot, ka netiek īstenota diskriminējoša rīcība.
2. Elektroenerģijas tirgus likuma 19.pantā ietvertās prasības ir ieviestas, pārņemot Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 5.jūnija Direktīvas 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES³ (turpmāk – Elektroenerģijas tirgus direktīva) prasības. Atbilstoši Elektroenerģijas tirgus direktīvas 35.panta 1.punkta nosacījumam sadales sistēmas operatoram, kurš ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, jābūt neatkarīgam no pārējām darbībām, kas neattiecas uz sadali. Savukārt Elektroenerģijas tirgus direktīvas 31.panta 5.punkts noteic, ka ikviens sadales sistēmas operators darbojas kā neitrāls tirgus darbības veicinātājs, saskaņā ar pārskatāmām, nediskriminējošām un tirgū balstītām procedūrām iepērkot enerģiju, ko tas izmanto enerģijas zudumu segšanai savā sistēmā, kad vien tas veic šo funkciju.
3. 2023.gada 17.martā Regulators saņēma informāciju no tirgus dalībnieka par AS “Sadales tīkls” plānoto ienākšanu elektroenerģijas ražošanas sektorā. Atsaucoties uz publiski pieejamo informāciju⁴, tirgus dalībnieks paudis bažas, ka AS “Sadales tīkls”, realizējot plānu⁵ ar saules paneļiem (turpmāk arī – mikroģenerācijas iekārtas ar saules fotovoltu paneļiem) aprīkot līdz pat 700 uzņēmuma transformatoru apakšstaciju, lai saražotu to darbināšanai vajadzīgo elektroenerģiju un šādi samazinātu kopējās sadales sistēmas operatora darbībai nepieciešamās elektroenerģijas izmaksas, zaudēs neitrāla tirgus darbības veicinātāja statusu un kļūs par tirgus dalībnieku elektroenerģijas ražošanas nozarē, tādējādi kropļojot konkurenci elektroenerģijas ražošanas jomā. Tirgus dalībnieka ieskatā, minētā AS “Sadales tīkls” plāna realizācija ir tiešā pretrunā ar Elektroenerģijas tirgus direktīvas noteikumiem un tādējādi nav pieļaujama.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019L0944>

⁴ <https://sadalestikls.lv/lv/aktuali/saules-paneļi-nodrosinas-enerģiju-sadales-tikla-transformatoru-darbībai>,
<https://sadalestikls.lv/lv/preses-relizes/saules-paneļi-nodrosinas-enerģiju-sadales-tikla-transformatoru-darbība>

⁵ Tiek īstenots ar Eiropas Savienības Atvēršanas fonda atbalstu, paredzot finansējumu līdz 10,3 milj. euro apjomā

4. Saskaņā ar AS “Sadales tīkls” Regulatorā iesniegto elektroenerģijas sadales sistēmas attīstības plānu laika periodam no 2023.gada līdz 2032.gadam (turpmāk – Attīstības plāns)⁶ AS “Sadales tīkls” plāno īstenot mazas jaudas mikroģenerācijas iekārtu ar saules fotovoltu paneļiem uzstādīšanu uz savu sadalietaišu ēkām (transformatoru apakšstacijām), tādējādi uzlabojot sadales sistēmas energoefektivitāti (zudumu samazināšanu) un elektrotīkla darbības stabilitāti. Attīstības plānā AS “Sadales tīkls” minējusi, ka 2021.gadā īstenoti pirmie divi projekti, 2022.gada plāna realizācijā iekļauti vismaz simts, savukārt kopējais plānotais uz transformatoru apakšstacijām uzstādāmo mikroģenerācijas iekārtu ar saules fotovoltu paneļiem skaits sasniedz vienu tūkstoti.
5. 2023.gada 5.aprīlī Regulators nosūtīja vēstuli⁷ AS “Sadales tīkls”, lūdzot sniegt izvērtējumu par tirgus dalībnieka vēstulē minētajiem apsvērumiem saistībā ar plāniem uzstādīt mikroģenerācijas iekārtas ar saules fotovoltu paneļiem un vienlaikus informējot, ka Regulators sniegs savu vērtējumu par AS “Sadales tīkls” saules paneļu uzstādīšanas plānu vienlaicīgi ar Regulatora atzinumu par AS “Sadales tīkls” neatkarības nodrošināšanai veikto pasākumu pietiekamību.
6. 2023.gada 24.aprīlī Regulators saņēma AS “Sadales tīkls” atbildi⁸, kurā norādīts, ka transformatoru apakšstaciju aprīkošana ar saules paneļiem tiek īstenota atbilstoši Attīstības plānā⁹ iekļautajai kapitālieguldījumu programmai “Atvēršanas un noturības mehānisma programma”, kuras mērķis ir elektroenerģijas sadales sistēmas modernizācija un kuras īstenošanai tiek piesaistīts Eiropas Savienības Atvēršanas un noturības mehānisma finansējums. Tāpat AS “Sadales tīkls” atbildē skaidrojusi, ka transformatoru apakšstaciju aprīkošanai uzstādītie saules paneļi ļauj ražot elektroenerģiju no atjaunīgajiem energoresursiem AS “Sadales tīkls” vajadzībām (tehnisko zudumu kompensēšanai), tādējādi samazinot nepieciešamību šo tehnisko zudumu kompensēšanai iepirkt elektroenerģiju, kas tiek saražota no tradicionālajiem fosilajiem kurināmajiem, un nodrošinot elektrotīkla stabilitāti. Skaidrojumā uzsvērts, ka ar saules paneļu palīdzību elektroenerģija tiek ražota tikai pašpatēriņam (tehnisko zudumu kompensēšanai) un tādējādi AS “Sadales tīkls” nevarētu kvalificēt kā elektroenerģijas ražotāju.
7. Lai nodrošinātu korektu un vienveidīgu Elektroenerģijas tirgus likuma, kurā ir transponētas Elektroenerģijas tirgus direktīvas normas par elektroenerģijas sadales sistēmas operatora neatkarību, normu interpretāciju un piemērošanu, un pieņemtu korektu lēmumu attiecībā uz AS “Sadales tīkls” atbilstību neatkarības prasībām 2022.gadā, Regulators 2023.gada 26.maijā nosūtīja vēstuli¹⁰ Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorātam, informējot par aktuālo situāciju un lūdzot Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorātu sniegt viedokli par to, vai sadales sistēmas operatora transformatoru apakšstaciju aprīkošana ar saules paneļiem pašpatēriņam (tehnisko zudumu kompensēšanai) ir uzskatāma par sistēmas modernizāciju un attīstību un atbilst kopējai Eiropas Savienības enerģētikas politikai un specifiskajiem tiesību aktiem, lai sasniegtu Eiropas Savienības izvirzītos klimata mērķus.

⁶ AS “Sadales tīkls” 2022.gada 22.decembrī apstiprinātais Attīstības plāns ar precizējumiem

⁷ Regulatora 2023.gada 5.aprīļa vēstule Nr.2-2.40/1238 par AS “Sadales tīkls” plānoto saules paneļu uzstādīšanu

⁸ AS “Sadales tīkls” 2023.gada 21.aprīļa vēstule Nr.30VD00-19/764 par AS “Sadales tīkls” plānoto saules paneļu uzstādīšanu

⁹ Apstiprināts ar Regulatora padomes 2022.gada 22.decembra lēmumu Nr.277

¹⁰ Regulatora 2023.gada 26.maija vēstule Nr.1-2.40/1794 *Request for an opinion of the European Commission on PV installations*

8. Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrās daļas 3.punktu un Regulatora 2012.gada 22.februāra lēmuma Nr.1/4 “Noteikumi par prasībām elektroenerģijas sadales sistēmas operatora neatkarībai” 4. un 5.punktu AS “Sadales tīkls” ir iesniegusi Regulatoram ziņojumu par sadales sistēmas operatora atbilstību neatkarības prasībām un atbilstības programmas izpildi 2022.gadā un publicējusi to AS “Sadales tīkls” tīmekļvietnē¹¹.
9. Atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrās daļas 3.punktam AS “Sadales tīkls” ir izstrādājusi atbilstības programmu¹², kurā noteikti konkrētu darbinieku pienākumi, kā arī pasākumi, kas veicami, lai nepieļautu diskriminējošu rīcību. AS “Sadales tīkls” ir iecēlusi atbilstības uzraugu, kurš veic atbilstības programmas ieviešanas un īstenošanas ikdienas uzraudzību.
10. Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrās daļas 1. un 2.punktu sadales sistēmas operatora valdes locekļi nedrīkst iesaistīties vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta struktūrās, kas tieši vai netieši ikdienas darbībā ir atbildīgas par elektroenerģijas ražošanu, pārvadi un tirdzniecību. Sadales sistēmas operatora valdes locekļiem ir nodrošinātas tiesības neatkarīgi no vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta un valdošā uzņēmuma pieņemt lēmumus attiecībā uz aktīviem, kas nepieciešami sadales sistēmas ekspluatācijai, uzturēšanai vai attīstībai.
11. Tā kā līdz 2023.gada 31.jūlijam Regulators nesaņēma Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta viedokli, kam ir būtiska nozīme lēmuma pieņemšanā attiecībā uz AS “Sadales tīkls” atbilstību neatkarības prasībām 2022.gadā, tad Regulators, pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1., 5.pantu, 9.panta otro daļu un Administratīvā procesa likuma 64.panta otro daļu, pagarināja AS “Sadales tīkls” Iesnieguma izskatīšanas termiņu un attiecīgā administratīvā akta izdošanas termiņu līdz 2024.gada 31.martam, informējot par to AS “Sadales tīkls” rakstiski¹³.
12. Laika periodā no 2023.gada 6.septembra līdz 26.oktobrim Regulators organizēja vairākas konsultatīvas tiešsaistes tikšanās ar Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta pārstāvjiem, kā arī Francijas Enerģētikas regulēšanas komisijas (CRE) ekspertiem. Diskusiju laikā Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta pārstāvji norādīja, ka, izvērtējot sistēmas operatora plānu uzstādīt mikroģenerācijas iekārtas ar saules fotovoltu paneļiem, ir svarīgi konstatēt, ka elektroenerģija tiek ražota pašpatēriņam.
13. 2023.gada 22.septembrī Regulators saņēma no AS “Sadales tīkls” detalizētu informāciju¹⁴ par AS “Sadales tīkls” 2020. un 2022.gadā ik stundu iepirktās elektroenerģijas apjomu elektroenerģijas sadales sistēmas zudumu segšanai un objektu saimnieciskā (tehniskā) patēriņa vajadzībām, kā arī elektroenerģijas apjomu, kādu maksimāli spētu saražot uz sadalietaišu ēkām uzstādītās mikroģenerācijas iekārtas ar saules fotovoltu paneļiem atbilstoši to jaudai. Atbilstoši aprēķiniem uz transformatoru apakšstacijām uzstādīto mikroģenerācijas iekārtu ar saules fotovoltu paneļiem saražotais elektroenerģijas apjoms tiktu izlietots tūlītēja AS “Sadales tīkls” pašpatēriņa segšanai, kas attiecīgi izslēdz iespēju, ka saules paneļu saražotā elektroenerģija pilnībā vai daļēji varētu nonākt kādā no elektroenerģijas tirgus segmentiem un atstāt ietekmi

¹¹ <https://sadalestikls.lv/lv/atbilstibas-zinojums>

¹² Apstiprināta ar 2020.gada 2.decembra AS “Sadales tīkls” lēmumu Nr.251/48

¹³ Regulatora 2023.gada 31.jūlija vēstule Nr.1-2.44/2393 par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarināšanu

¹⁴ AS “Sadales tīkls” 2023.gada 22.septembra vēstule Nr.30VD00-19/1603 par saules paneļu uzstādīšanas programmu ANM finansējuma ietvaros

uz elektroenerģijas tirgus dalībnieku darbībām elektroenerģijas tirgos, t.sk. elektroenerģijas balansēšanas tirgu un citām ar elektroenerģijas tirgu saistītām aktivitātēm.

14. 2023.gada 21.novembrī Regulators saņēma Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta pārstāvja rakstisku atbildi, kurā apstiprināts šā lēmuma 12.punktā minētās tikšanās laikā paustais viedoklis, proti, kamēr sadales sistēmas operatora ražošanas līdzekļi (šajā gadījumā uz transformatoru apakšstacijām uzstādītās mikroģenerācijas iekārtas ar saules fotovoltu paneļiem) tiek izmantoti tikai tā pašpatēriņam, bažas par sadales sistēmas operatora darbības nošķirtības no elektroenerģijas ražošanas, pārvades un tirdzniecības darbībām nodrošināšanu nerodas. Vienlaikus Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta pārstāvis norādījis, ka Regulatoram būtu jāuzrauga, lai sadales sistēmas operators neizmantotu šos ražošanas līdzekļus citam mērķim, kas nav pašpatēriņš (piemēram, balansēšanai).
15. Ņemot vērā Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta pirmajā daļā noteikto prasību, ka sadales sistēmas operators ir atsevišķa kapitālsabiedrība, kas nošķirts no elektroenerģijas ražošanas, pārvades un tirdzniecības darbībām, un pamatojoties uz Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta pārstāvju sniegto informāciju konsultāciju procesa ietvaros, kā arī izvērtējot visu Regulatora rīcībā esošo informāciju, Regulators secina, ka sadales sistēmas operatora rīcība, uzstādot saules paneļus elektroenerģijas ražošanai tikai un vienīgi pašpatēriņam, nav pretrunā ar sadales sistēmas operatoram noteiktajām neatkarības prasībām.
16. AS “Sadales tīkls” pilnvarotais pārstāvis Regulatora padomes 2023.gada 19.decembra sēdē atbalstīja sagatavoto lēmuma projektu.

Izvērtējot AS “Sadales tīkls” iesniegtos dokumentus un informāciju, **Regulators secina**, ka pārskata periodā:

1. AS “Sadales tīkls” atbilst Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta pirmās daļas nosacījumiem, proti, AS “Sadales tīkls” ir atsevišķa kapitālsabiedrība un tā ir nošķirta no elektroenerģijas ražošanas, pārvades un tirdzniecības darbībām.
2. AS “Sadales tīkls” ir ievērojusi Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrajā daļā noteiktās prasības sadales sistēmas operatora neatkarības nodrošināšanai:
 - 2.1. AS “Sadales tīkls” valdes locekļi nav iesaistījušies vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta – AS “Latvenergo” – koncerna struktūrās, kas tieši vai netieši ikdienas darbībā ir atbildīgas par elektroenerģijas ražošanu, pārvadi un tirdzniecību;
 - 2.2. AS “Sadales tīkls” valdes locekļiem tiek nodrošinātas tiesības neatkarīgi no vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta un valdošā uzņēmuma – AS “Latvenergo” – pieņemt lēmumus attiecībā uz aktīviem, kas nepieciešami sadales sistēmas ekspluatācijai, uzturēšanai vai attīstībai;
 - 2.3. AS “Sadales tīkls” izstrādātajā atbilstības programmā noteiktie konkrētu darbinieku pienākumi un veicamie pasākumi nepieļauj diskriminējošu rīcību. AS “Sadales tīkls” nodrošina pienācīgu atbilstības programmas ievērošanas kontroli.

Saskaņā ar Regulatora 2012.gada 22.februāra lēmuma Nr.1/4 “Noteikumi par prasībām elektroenerģijas sadales sistēmas operatora neatkarībai” 7.punktu, pamatojoties uz likuma

“Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta otro daļu, Elektroenerģijas tirgus likuma 19.panta otrās daļas 3.punktu un Administratīvā procesa likuma 55.panta 1.punktu un 65.panta trešo daļu,

padome nolemj:

atzīt, ka AS “Sadales tīkls” veiktie pasākumi neatkarības nodrošināšanai 2022.gadā ir pietiekami.

Lēmums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu.

Šo administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzina vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto administratīvo aktu.

Priekšsēdētāja

A. Ozola

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU